

Динаміка розвитку українсько-чеського економічного співробітництва за період 1993-2003 рр.

Корсак Роман

Розпад Чесько-Словацької Федеративної Республіки звичайно негативно позначився на розвитку двостороннього співробітництва. Після розлучення із Словаччиною Чехія більше не має спільного кордону з Україною. Загалом у першій половині 90-х років за умов успішного проведення економічних реформ Чехія перевела свою "Східну політику" на другий план віддаючи пріоритет західним державам Європейського Союзу [1].

Безумовно такий курс "Західної політики" був великим мінусом в українсько-чехословацьких відносинах. Так в економічній сфері знизився рівень експорту та імпорту у двосторонній торгівлі. Якщо експорт товарів у 1991 р. становив - 9,5%, в 1992 р. - 13%, то у 1993 тільки 5%. Імпорт в 1991 р. - 7,9%, в 1992 р. - 10,6%, в 1993 тільки 5,7% [2]. Не менш болючою проблемою українсько-чехословацьких відносин стала дешева робоча сила з України, серед якої була велика кількість нелегалів [3].

Аналізуючи період 1993 - 2003 р., можна з впевненістю сказати, що він був періодом розвитку українсько-чеського співробітництва. Двосторонні контакти активізувалися на всіх рівнях [4].

Набула розвитку договірно-правова база між двома країнами. Україна підписала Угоду між урядом України та Урядом Чеської республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій, ратифікованої Законом №401/95-ВР від 20.10.95, з метою створення і підтримання сприятливих умов для інвестицій інвесторів однієї держави на території іншої [5]; Угоду між Урядом України та Урядом Чеської Республіки про торговельно-економічні зв'язки та науково-технічне співробітництво

За 1997 р. українською стороною поставлено до Чеської Республіки різних товарів на суму 142,5 млн.дол. США. Це на 8,8 млн.дол. США більше

(6,6%), ніж було за відповідний період попереднього року. Названого року досягнуто за рахунок збільшення реалізації сировинних ресурсів (залізна руда, металобрухт, продукція рослинного і тваринного походження, мінерали) на 5,5 млн.дол. США та нафти і нафтопродуктів - на 5,8 млн.дол. На незначні суми зросли українські поставки продовольчих товарів і живої худоби та різних промислових виробів. В той же час за вказаний період знизилася поставки до Чехії продукції хімічної промисловості, машин і транспортних засобів на загальну суму 3,2 млн.дол. США [6].

Як і в попередні роки, українською стороною не вживається заходів щодо поліпшення структури нашого експорту до Чеської Республіки. І надалі основну питому вагу в продукції, яка реалізується до цієї країни, займає сировина (73%) та напівфабрикати (11,7%). На долю готових виробів припадає лише біля 10% експортованих до цієї країни товарів.

За 9 місяців поточного року зменшено імпорт чеської продукції до України на 23,3 млн.дол. США (13,8%). Зменшення це відбулося за рахунок зниження поставок різних промислових товарів (одяг, взуття, меблі та інші товари народного споживання) на 10,4 млн.дол. США, машин і транспортних засобів - на 8,5 млн.дол. США, напівфабрикатів - на 2,5 млн.дол. США. За період, що аналізується, зросли лише обсяги поставок до України двох груп продукції - продовольчих товарів і живих тварин

Наступний 1999 рік для Чехії ознаменувався вступом 16 березня в НАТО. Одразу після цієї події відбувся візит з 1 по 4 вересня 1999 року міністра оборони Чехії В. Ветхога до Києва. Сторони не домовились про модернізацію в Україні танків "Т-72" [7]. З 5 по 6 листопада 1994 року - В.Пустовойтенко був присутній на зустрічі прем'єр-міністрів країн-членів центральноєвропейської ініціативи у Празі. Обговорено пріоритети співробітництва на 2000-2001 роки та проблеми реалізації Пакту стабільності для Південно-Східної Європи [8].

Цього ж року Верховна Рада ратифікувала Законом №503 - XIV (503 - 14) від 17.03.99 р. Конвенцію між Урядом України і Урядом Чеської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно [9].

Останні 1999 - 2001 роки засвідчили бажання ЧР поглибити співробітництво з Україною. Про це свідчать ряд двосторонніх візитів. Тим часом уповільнення темпів зростання чеської економіки стимулювало політичну кризу правоцентристського уряду "батька" реформи Вацлава Клауса. До влади прийшли соціал-демократи на чолі з Мілошем Земаном.

Тим часом, як було зазначено вище у 2000 р. активізувався діалог Києва та Праги 30 березня 2000 р. в Черкаській області, Посол Чехії в

Україні Й.Врабець з групою бізнесменів провів переговори з питань активізації українсько-чеського економічного співробітництва, обсяг якого, як показує аналіз з 1990 до 2000 р. скоротився на 40% [10]. 28 квітня 2000 р. Чехія денансувала договір про безвізовий режим для громадян України з 28 червня 2000 р. [11].

11 - 12 червня 2000 р. відбувся візит в Україну делегації палати депутатів парламенту Чеської Республіки на чолі з головою комісії з питань економіки Й.Гойдаром. Члени цієї делегації, чеські депутати й підприємці - зустрілися з першим заступником Голови Верховної Ради України В.В. Медведчуком, а також представниками українських міністерств і відомств. Під час цих зустрічей чеська сторона підтвердила готовність надавати всебічну й конкретну підтримку нашій державі на шляху інтеграції до основних Європейських та субрегіональних структур [12].

Основні тенденції зовнішньоекономічної діяльності Чехії в 21-му столітті збереглися та продовжували розвиватися. Загальний товарообіг ЧР збільшився на 15%, з країнами Європи, на 14%, з країнами ЄС та ЦЕФТА на 15%. Зросли обсяги двостороннього товарообігу з більшістю традиційних торгових партнерів Чехії. Однак, доля обсягів двосторонньої торгівлі в загальному зовнішньому товарообігу дещо змінилися. Наприклад, з Німеччиною із 36,4% вона зменшилась до 35,7%. Характерною ознакою була також деяка зміна тенденцій стосовно сальдо двосторонньої торгівлі.

Таблиця №1. Сальдо двосторонньої торгівлі між Чехією – Європою; ЄС; ЦЕФТА; Російська федерація

	Європа	ЄС	ЦЕФТА	Російська федерація	Всього
Сальдо за 11 місяців 2000 р.	-612 млн. \$	+71 млн. \$	+753 млн. \$	-1548 млн. \$	-2685 млн. \$
Сальдо за 11 місяців 2001 р.	+181 млн. \$	+496 млн. \$	+1032 млн. \$	-1388 млн. \$	-2560 млн. \$

Як видно з таблиці, при зміні сальдо всієї зовнішньої торгівлі із -2685 млн. дол. США за 11 місяців 2000 р. до -2560 млн. дол. США у 2001 р. за цей же період, з країнами Європи воно змінилось із -612 млн. дол. США до +181 млн. дол. США, з країнами ЄС відповідно із +71 млн. дол.

США до +496 млн. дол. США, з країнами ЦЕФТА із +753 млн. дол. США до +1032 млн. дол. США, з Російською Федерацією із -1548 млн. дол. США до -1388 млн. дол. США. Це яскраво ілюструє результати зусиль керівництва Чеської Республіки щодо переорієнтації зовнішньоторговельної стратегії у зв'язку з вступом Чехії до ЄС [13].

Як видно із наведених показників в таблиці, темпи росту експорту (+16%) переважають над збільшенням імпорту (+14%), особливо з країнами Європи (+16% та +12%), в той же час ця тенденція посилено спостерігається у двосторонній торгівлі з Росією, де чеський експорт зріс на 27%, а імпорт із Росії зменшився на 3%. Враховуючи, що Чехія імпортує із Росії в значній мірі енергоносії та сировину, зокрема паливо, очевидне намагання переорієнтації імпорتنних поставок у зв'язку з її інтеграцією в ЄС. У зв'язку з цим ймовірно прогнозувати у наступні роки такі зміни і щодо українського експорту, зокрема, сировини (залізна руда та концентрати) [14].

Товарообмін Чехії з республіками колишнього СРСР збільшився на 4%, при загальному збільшенні товарообігу з усіма країнами на 15%. При цьому, характерною ознакою цих процесів були вищі темпи росту експорту над імпортом як із західними державами (Бельгія, Франція, Нідерланди, Італія, Великобританія, Данія, США), так і із східноєвропейськими країнами (Росія, Україна, Словаччина та інші), що покращує сальдо загального товарообігу Чехії. Експорт з ЧР в Україну в 2002 році становив 26,6 %, в 2003 – 28,9 %. Імпорт до Чехії з України в 2002р. – 44,8%, а в 2003 – 41,7 %.

Аналіз зовнішньої торгово-економічної діяльності Чехії за останні роки засвідчив про стабільне розширення обсягів торгівлі із країнами ЄС та дещо меншими темпами росту товарообігу із східноєвропейськими країнами. Вперше за останні роки двостороння торгівля з Росією збільшилась всього на 1%. На фоні пожвавлення торгових відносин із іншими значними партнерами Чехії, така тенденція заслуговує на увагу та, в значній мірі, свідчить про процеси переорієнтації зовнішніх економічних пріоритетів Чехії, пов'язаних із наближенням вступу в ЄС.

Література:

1. Поточний архів Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці. Інформація про хід підготовки законодавства ЧР до вступу в ЄС. №01-04/496 від 21.09.98. -С.1.
2. Поточний архів Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці. Інформація щодо обсягів експорту та імпорту українських товарів на ринку ЧР за період 1991-1998. №01-04/509 від 27.09.98. – С.1-3.

3. Українсько-чеські відносини (1993-2000 рік). Хроніка. Україна і Європа 1990-2000 рік // Частина І. Україна в міжнародних відносинах з країнами Центральної та Південно-Східної Європи. - Відповідальний редактор С.В. Віднянський. - К., Інститут історії України НАН України, 2000 р. - С.29.
4. Сергій Устич. У руслі успішного співробітництва // Політика і час. - К., 2001. - №3. - С.3.
5. Поточний архів Посольства України в ЧР./ Угода №203-412 від 17.03.1994. - Стат. 1.
6. Поточний архів Торговельно-економічної місії України в ЧР. Інформація в чеському журналі "Економ" Мілана Сироуценка "Інвестори, не бійтеся України". - №01-04/292 від 25.02.1997р. - С.1-3.
7. Сегодня. -1999р. -4 септембрія.
8. Урядовий кур'єр. - 1999р. -6 листопада.
9. Поточний архів Посольства України в ЧР./Конвенція №203-005 від 30.06.1997.
10. Голос України. - 2000р. - 30 березня.
11. Голос України. - 2000р. - 28 квітня.
12. Голос України. - 2000р. - 13 червня.
13. Поточний архів Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці. Інформація про проблемні питання в українсько-чеських відносинах. №01 - 04/504 від 24.08.1998 р. - С. 3.
14. Поточний архів Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці. Інформація щодо експортних та імпорتنих транзитних перевезень в ЧР. №01-04/449 від 24.07.1998 р. - С.8.

Наше трипілля — і вражаючий досконалістю календар!

Анатоль Ковальчук

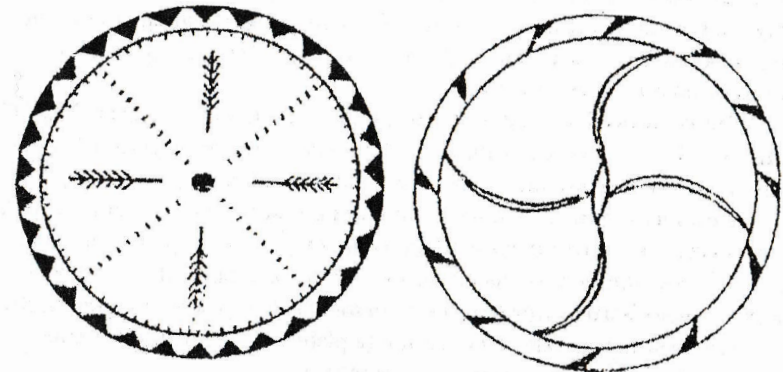
Смолоскип нашого Трипілля — п'ять-шість тисяч років до нас. Неоліт. Неймовірний сплеск людського генія, який створив основи майбутнього розвитку і становлення сучасної України та всієї глобальної цивілізації.

Нагадаємо, Трипільські поселення (навіть у сотні гектарів, що перевищує в десятки разів площу Вавилону в епоху його розквіту) простягалися від південних Карпат по всій центральній частині чорноземів сучасної України!

На той час це була найвища цивілізація на європейському континенті!

Серед «орнаментів» согень знайдених глеків, систематизованих у книзі Тараса Ткачука (2001р.), з-поміж різного посуду було чимало таких, на яких бачимо по горизонталі тридцять стилізованих «трикутників». Нагадаємо, «30» майже відповідає тривалості місячного циклу (видимих фаз Місяця) і середнього ротацийного циклу обертання плазми Сонця навколо своєї осі.

Чи не найцікавішою і неоднозначно переконливою, мабуть, слід вважати орнаментику глека з с. Майданецького:

тридцять розміщених у звичайному місці верхньої частини «трикутників» з'єднані своєрідним хрестом (солярним знаком чи свастикою) з два-